

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSUNK ÚJABB ALAPVETÉSE.

MIDŐN a jelenlegi munkaügyi kormányzat felelős tényezői, Vass József miniszter és Dréhr Imre államtitkár, a miniszterelnök úrnak Debrecenben 1927 novemberében tartott beszédében kitűzött irányelvek szerint, a magyar szociálpolitika sarkpontjává tették az öregségi és rokkantsági biztosítást, világosan felismerték e nagy horderejű szociális reform célját: megelőzni a nyomort és a szenvedést, hogy erőssé válhasson nemzetünk.

Ennek célnak szolgálatában előkészített magyar öregségi és rokkantsági biztosítás irányelvei a következők: az új társadalombiztosító intézmény a szolidaritás elveiből folyó biztosítás és nem karitás, a munkásbiztosításnak a társadalombiztosítással való kifejlesztésére irányuló törekvés, a betegségi és a rokkantsági biztosítás ágazatainak egységesítése, a rokkantság megszüntetése, s ennek megelőzésével, szociális szempontok érvényesítése a társadalombiztosítás intézményének pénzügyeiben.

Biztosítás-e a társadalombiztosítás, vagy sem? — a társadalompolitikának régi problémája. A jurisztikus felfogás képviselői — Masius, Rosin, Laband, Jelűnek, Sitzler, Stier-Somló és Kaskel — szerint a társadalombiztosítás nem biztosítás, mert nem a biztosítási szerződés a vele kapcsolatos jogviszonyok alapja. Ezzel a felfogással szemben Philippovich, Schmoller, Wagner biztosításnak minősítik a társadalombiztosítást, mert benne is érvényesül a biztosítás alapeszméje: securum facéré. A két álláspont nem lehet kizárólagos érvényű. A jogásziskola a biztosítást, mint jogtudományi kategóriát, a közgazdászok pedig, mint gazdaságpolitikai kategóriát értékelik, innen a nézeteltérések. A társadalombiztosítás, mint gazdaságpolitikai kategória, igenis biztosítás, mert célja valamely az érdekeltek akaratától függetlenül létrejött jövődöbeli esemény (öregség, rokkantság) valószínű anyagi hátrányainak az ugyanannak a kockázatnak kitett gazdasági alanyok között való arányos megosztása.

A társadalombiztosításnak biztosítás jellegére vonatkozó megállapítást azért kívántam előrebecsátani, mert ez a kérdés szorosan összefügg az új biztosítási ág előkészítése során megindult vita központi problémájával, az állami hozzájárulás kérdésével. Általános felfogás, hogy egy jövődöbeli eseménynek anyagi hátrányait csak azok között lehet arányosan felosztani, akik ugyanannak a kockázatnak bekövetkezése esetében a megosztást szervező intézettől, a biztosító intézménytől kártalanításban részesülnek. E felfogás szerint, ha csak az iparforgalmi népességnek meghatározott kategóriái részesülnek a

biztosító intézmény szolgáltatásaiban, indokolatlan lenne ezeknek a szolgáltatásoknak nyújtásával járó kiadások terhét azokra a társas csoportokra is ráhárítani, amelyek non részesülnek a biztosítás előnyeiben. Az állami hozzájárulás mindenkor azt jelenti, hogy a népesség, a közösség a maga egészében részesedést vállal valamely intézmény működésével kapcsolatos kiadásokból. Az állami hozzájárulás eszerint akkor indokolt, ha a társadalombiztosítás népbiztosítás, tehát annak előnyeit az összes társas csoportok élvezik, vagy élvezhetik. Amíg tehát az öregségi és rokkantsági biztosítás nem terjed ki az egész magyar népességre, addig állami hozzájárulás esetében például a mezőgazdaság hozzájárulna oly intézmény működéséhez, amelynek előnyeit csak az iparforgalmi népességhez tartozók élvezik. Amennyire logikus ez az álláspont, annyira nem tarthat igényt arra, hogy kizárólagos érvényű legyen.

A mondottakkal szemben utalok arra, hogy a társadalombiztosítás, még akkor is, ha annak hatálya szűk körre szorítkozik, nemcsak a közvetlenül érintetteknek, elsősorban a munkavállalóknak az érdeke, hanem annak megvalósításához a közösségnek, az állam által szolgáltatásnak érdeke is fűződik. Kétségtelen az, hogy a társadalomgazdasági szerkezet mindenkor bizonyos jogrenddel függ össze, amelyet az állam csak akkor garantálhat, ha az antiszociál a erők elhatalmasodása nem teszi kétségessé a társadalom politikai szerkezetének, az államnak fölényes hatalmát. Jól tudjuk, hogy amennyire az iparosodás civilizációs fejlődést jelent, társadalmi kihatásában évszázadokon át kialakult egyensúlyhelyzetet bontott meg és az iparosodás által elősegített városbatódulás és a velejáró jelenségek kétségessé tették a társadalom egyensúlyhelyzetét. Ha elfogadjuk tehát azt a tételt, hogy a társadalmi haladás mai fokán az iparosodás nélkülözhetetlen és hogy ha annak előrehaladása egyre bonyolultabbá, összetettebbé teszi a társadalmi életet, el kell ismernünk, hogy a társadalomnak egyetemes érdeke, hogy a nemzeti élet csomópontjaiban, az iparforgalmi népesség által lakott városokban biztos és fölényes legyen az államnak hatalma, mert ha az ország életének ezeknek a gócpontjaiban a társadalomkötelékek meglazulnak, ha a jog megszűnik joggá lenni, ha a rend helyébe a káosz lép, megrendülnek azoknak a társas csoportoknak lételeményei is, amelyek az iparforgalmi népesség körén kívül állanak. Az iparforgalmi népesség létének stabilitása egyaránt érdeke a magyar iparosnak és a mezőgazdaságnak. Az ipari társadalompolitika intézményei tehát nemcsak a közvetlenül érintett ipari és kereskedelmi lakosságot, hanem az összes állampolgárokat érintik. Amikor tehát az állam a közösség vagyonából merítve, anyagilag támogatja az iparforgalmi népesség társadalombiztosító intézményét, nem részesít egyoldalú előnyökben bizonyos társadalmi osztályt, hanem annak érdekeit istápolva, megelőzni igyekszik azt, hogy ennek a néprétegnek a válsága megfertőzze a társadalom lelkét és egészségi épségét. Az állami támogatás mellett érvelve, talán rámutathatunk arra, hogy ha a közület kiveszi a maga részét az öregségi és rokkantsági biztosítás teherviseléséből, számára ez nem jelent jelentős újabb megterhelést. Tekintettel kell lennünk ugyanis arra, hogy az öregségi és rokkantsági

biztosítás célja a szegénység megelőzése, az új biztosítási ág működése előreláthatólag csökkenti majd a községekre háruló szegényügyi terheket.

Ezek a megfontolások indították a népjóléti és munkaügyi kormányzatot arra, hogy csökkentse a járadékkulcsot, amely mellett befolyó jövedelem előreláthatólag fedezné a szolgáltatásokkal járó kiadásokat; a mutatkozó hiányt pedig — költségvetésének terhére — az állam vállalja magára.

A hozzájárulás 1933/34 költségvetési évben kezdődik oly módon, hogy az állam a munkások és a magánalkalmazottak tervezett biztosításához szükséges járulékok egykilenced részével csökkenti a termelésnek a szóbanlévő biztosítási ágazattal kapcsolatos terhét, az ezáltal labilissá vált biztosítástechnikai mérleget pedig a következő hozzájárulással hozza egyensúlyba:

az 1933/34 költségvetési évi kezdő hozzájárulás 4,030.344 pengő, mely összeg ötven éven keresztül 5%-kal, tehát évi 201.517 pengővel emelkedik és az 1983/84 költségvetési évtől évenként állandó, vagyis 14,106.194 pengő.

Ezzel a megoldással nagyobb terheléstől mentesül a ma élő, háborút, Trianont és gazdasági válságokat átélt elszegényedett nemzedék, a jövő, remélhetőleg teherbíró nemzedékre hárítva át az állami hozzájárulással kapcsolatban jelentkező teherkülönbözetet, amely annak következtében áll elő, hogy az állam nem a törvény hatálybalépésekor és nem a hozzájárulás ideális értékének megfelelő — 1933/34 évre diskontált — értékben, tehát 10,326.578 pengővel járul a biztosítás kiadásaihoz, hanem az első hozzájárulás nyújtásakor csak 4,030.344 pengőt folyósít.

A magyar öregségi és rokkantsági biztosításban érvényesülő második alapelv: a munkásbiztosításnak társadalombiztosítássá való kifejlesztése, ami a tervezetben két vonatkozásban nyilatkozik meg; nevezetesen a munkás és a magánalkalmazottak öregségi és rokkantsági biztosításának egységesítésében és az önálló iparosok és kereskedők biztosításának a társadalombiztosítás körébe való bevonásában.

A munkások és magánalkalmazottak öregségi és rokkantsági biztosításának összevonása novumot jelent a társadalombiztosítás történetében. A magánalkalmazottak nyugdíjbiztosítása eredetileg Ausztriából indult ki, utóbb Németországban, majd Csehszlovákiában fejlődött ki önmagában egész rendszerré. Az úgynevezett „Angestelltenversicherung“, „Pensionsversicherung“ hordozói mindhárom államban a magánalkalmazottaknak, a munkásbiztosító intézményektől elkülönült, biztosító intézetei, és a kérdést szabályozó osztrák, német és cseh jogszabályok a munkások öregségi és rokkantsági biztosítását szabályozó normáktól függetlenül jöttek létre. Midőn hazánkban a munkás és a magánalkalmazottak öregségi és rokkantsági biztosítását ugyanazon jogszabállyal egyidejűleg törekszünk megvalósítani, figyelemmel kell lennünk arra, hogy — az ország fővárosától eltekintve — Magyarország az előbb említett három államtól eltérőlegaz industrializálódás és kommercializálódás folyamatának még csupán kezdeti szakaszát éli, aminek következtében indokolatlan lenne a magánalkalmazottak és a munkásság öregségi és rokkantsági biztosításának igazgatása

céljából az egész országot behálózó két párhuzamos szervezetet fenntartani. Miként javaslatunk első alapelve, hogy ez a társadalombiztosítási ág valóban biztosítás és nem karitatív intézmény, korrekatívimra szorul, a második alapelvet is, a munkás és a magánalkalmazottak biztosításának egységesítését, csak célszerű és az adottság felismerése folytán alkalmazott — a fogalmak meghatározása, a szolgáltatások megállapítása, a járulékok kulcsának megállapítása és a két munkavállalói csoport biztosításának szervezete terén érvényesülő — korrekatívumokkal lehet megvalósítani.

A fogalmi meghatározás a munkás és a magánalkalmazott öregségi és rokkantsági biztosítása biztosításeményeinek meghatározásánál jelentős. A biztosítási eseményeknek megfelelően az öregségi és rokkantsági biztosítás négy szolgáltatást nyújt: öregségi, rokkantsági; özvegyi és árvajáradékat. Az öregségi vagy rokkantsági járadék kiszámításának alapja közös.

A járadék két részből áll; a törzsjáradékból és a fokozódó járadékrészből. A törzsjáradék évi 120 pengő, a fokozódó járadékrész pedig a biztosítási viszony folyamán munkában eltöltött idő és az élvezett javadalmazás arányában emelkedik. A fokozódó járadékrész a munkásoknál a biztosított egyén javára a biztosítási viszony folyamán lerótt járadékok összegének 24 %-a, a magánalkalmazottaknál pedig annak 19 %-a. A fokozódó járadékrész és a törzsjáradék együttes összege adja a biztosított egyén öregségi vagy rokkantsági járadékát.

Az özvegyi járadék az elhunyt biztosított által élvezett vagy javára megállapítható öregségi, vagy rokkantsági járadéknak a fele, a fél árvajáradék a rokkantsági járadék 15 %-a, a teljes árvajáradék annak 30%-a.

A munkás és magánalkalmazott biztosításának egybevetésénél a szolgáltatások ismertetése mellett jelentős annak a megállapítása is, hogy a szolgáltatásokat a biztosító milyen előfeltételek igazolása mellett nyújtja és ennél a kérdésnél vissza kell térnem a munkás és a magánalkalmazottak biztosításának korrekatívumaira, amelyek a munkásoknak és magánalkalmazottaknak eltérő életformáiból adódnak.

Az öregkor, özvegyiség és árvaság szabályos életfolyamatoknak következménye, törvényes ismertető jegyeiket külön anyagi rendelkezések keretében stipulálni felesleges. Ezzel szemben a rokkantság meghatározásánál már különbséget kell tenni a két munkavállalói kategória között. A javaslat szerint rokkant, aki egészségének romlása vagy testi fogyatkozása következtében testi és szellemi képességeinek megfelelő munkával nem tudja megkeresni a hozzá hasonló képzettségű és gyakorlati jártassággal rendelkező egészséges munkavállalók átlagos javadalmazásának egyharmadát. A magánalkalmazott viszont akkor rokkant, ha nem tudja megkeresni a túlnyomólag szellemi munkát végző, hasonló képzettségű és gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező munkavállaló átlagos javadalmazásának a felét.

A munkás rokkantságának elbírálásánál nem jön figyelembe, hogy foglalkozásával járó kötelezettségek teljesítésével tudja-e megkeresni a hozzá hasonló munkástársai keresetének egyharmadát, hanem keresőképességét testi és szellemi képességeinek megfelelő, bármilyen tér-

mészetű munkateljesítménnyel elérhető átlagos munkáskeresőkhöz arányítják. Ettől eltérőleg a magánalkalmazottakra érvényes rokkantság fogalma, a foglalkozási megrokkánás (Berufsinvalidität). A két fogalmi meghatározás abban is különbözik, hogy míg a munkás rokkantsága megállapításának előfeltétele a keresőképesség kétharmad részének elvesztése, a magánalkalmazotti vonatkozásban annak megállapításához a keresőképesség 50%-os leromlása is elégséges. A magánalkalmazotti kategóriák közül különösen két csoport érdemel sajátos elbánást, a foglalkozásnak különös természete következtében: a hírlapírók és az alkalmazott művészek csoportja, akikre vonatkozólag ugyancsak bajos volna megállapítani azt a bizonyos átlagos javadalmaszt, amelyhez viszonyítva elbírálják a munkás és a magánalkalmazott keresőképességét. A hírlapírók és az alkalmazott művészek rokkantságának megállapításánál individuálisan kell minősíteni a rokkant állapotot, mert általános mértékben megállapítása durva sérelmekre vezetne.

A munkavállalók magánalkalmazotti csoportjának tagjai a biztosítás szolgáltatásait illetően bizonyos előnyben részesülnek. A munkás özvegye járadékban ugyanis csak akkor részesül, ha rokkant, vagy hatvanötödik életévét betöltötte, míg a magánalkalmazott özvegye egészségi állapotától és korától függetlenül járadékra igényjogosult. A munkás árvája járadékban csak tizenötödik életévéig részesül és számára a tizenhetedik életév betöltéséig a járadék csak akkor folyósítható, ha az árva szakkiképzésben részesülő tanonc, ettől eltérőleg a magánalkalmazott árvája tizennyolcadik életévének betöltéséig részesül árvajáradékban. A szolgáltatásokban, a rokkantság minősítésében, az özvegyi és árvajáradékra való igényjogosultság elbírálásában a munkás és a magánalkalmazott jogai tekintetében mutatkozó különbség megállapítása igazságtalan lenne akkor, ha ugyanazon járulékkulcs alapján megállapított járulékok fedeznék a munkavállalók munkás és magánalkalmazottá csoportjára vonatkozólag szabályozott szolgáltatásokat. Ennek az igazságtalanságnak a kiküszöbölése a különböző járulékkulcsszámnak a megállapításával történt, mert míg a munkások beszámítható munkabére négy százalékának megfelelő járulékot kell leróni a munkaadónak és a munkavállalónak egyenlő részben minden munkás után, addig a magánalkalmazottak után fizetendő biztosítási járulékok egy százalékkal magasabbak, tehát 5%.

A járulékkulcsok között mutatkozó 1%-os különbség révén befolyt járulékok, amelyek kizárólag a magánalkalmazottakat és a munkaadó ipart terheli, fedezik azokat a többlétszolgáltatásokat, amelyekben a magánalkalmazottak, illetve özvegyeik és árváik részesülnek.

A tervezetben megállapított két járulékkulcs alacsony vagy magas volta felett vitának csak kevés helye lehet. A népjóléti és munkaügyi minisztérium irányítói az öregségi és rokkantsági biztosítás előkészítésénél kiindulási pontul azt választották, hogy melyek azok a szolgáltatások, amelyeknél kisebb értékűek kétséssé tennék a társadalombiztosítás értékét, de amelyeknél magasabbat megállapítva, iparunk versenyképtelenné válnék. A kiszámított járadékok szerény minimumok, mert a trianoni viszonyok között vergődő magyar termelés magasabb járadékokat fedező szociális terheket nem tudna elviselni. A minimális

járadékoknak tételéhez számította ki a javaslat matematikai előkészítője, Frisch egyetemi magántanár a járulékokat.

A munkások és a magánalkalmazottak öregségi és rokkantsági biztosításának egyidejű megalapozásával kapcsolatban a legnehezebb probléma a biztosítás szervezésének kérdése volt. A fővárosban a Kereskedelmi Alkalmazottak Biztosító Intézetében a magánalkalmazottak szép múltra visszatekintő fejlett szociális intézménnyel rendelkeztek. Ha a kormányzat, a munkás és a magánalkalmazott öregségi és rokkantsági biztosítását az Országos Munkásbiztosító Intézetbe központosítaná, a fővárosi magánalkalmazottak a betegségi biztosítás vonatkozásában a Budapesti Kereskedelmi Alkalmazottak Biztosító Intézetének, az öregségi és rokkantsági biztosítással kapcsolatban pedig az Országos Munkásbiztosító Intézetnek lennének a tagjai. A biztosítási viszonynak ez a kettőzöttsége ügyviteli szempontból hátrányos és költséges lenne, miért is a szervezeti egységesítés elvét a főváros magánalkalmazottainak öregségi és rokkantsági biztosításánál feltétlenül át kellett tömi. Felmerült azonban a kérdés, hogy ha már a fővárosban szervezetileg különválasztjuk a magánalkalmazottaknak és a munkásoknak öregségi és rokkantsági biztosítását, vajjon ne alkalmazzuk-e az osztrák, német, cseh rendszert, tehát országos vonatkozásban is ne válasszuk-e széjjel a két kategória biztosításának szervezetét? A magyar adottságok e megoldás ellen szóltak. A korai és költséges terv helyett kompromisszumos megoldás érvényesült; az Országos Munkásbiztosító Intézet ellátja a munkásoknak, a Kereskedelmi Alkalmazottak Biztosító Intézete pedig a magánalkalmazottaknak a biztosítását; a vidéken munkaviszonyban álló magánalkalmazottak, bár öregségi és rokkantsági biztosítás vonatkozásában szintén a Kereskedelmi Alkalmazottak Biztosító Intézetének lennének tagjai, az öregségi és rokkantsági biztosításukkal járó ügyviteli teendőket azonban — a magyar vidék kommercialódásának előrehaladásáig, amikor már érdemes lesz a kereskedelmi alkalmazottak számára a vidéki nagyobb városokban is külön helyi szervezet fenntartani — az Országos Munkásbiztosító Intézetnek helyi szervei, a kerületi pénztárak fogják ellátni.

Az egységes szabályozás harmadik korrektívuma a magánalkalmazottak és a munkások által lerótt járulékoknak, illetőleg járuléktartalékoknak teljesen különválasztott kezelése, ellenőrzése és gyümölcsötzetése, aminek következtéből a járuléktartaléknak kezelésébe csak azok tudnak befolyást gyakorolni, akik a járuléktartaléknak képződéséhez anyagi erejükkel hozzájárultak. A magánalkalmazottaknak nem lenne tehát beleszólása a munkásjáruléktartalékok kezelésébe, a munkások pedig nem gyakorolhatnak befolyást a magánalkalmazottak járulékanak gyümölcsötzetése kérdésében. A járadék-igénymegállapítás terén is érvényesül a teljes kettőzöttség.

A korai megrokkulás megelőzése és az ideiglenes rokkantállapot megszüntetése céljából szervezendő, egészségvédő és gyógyító eljárásra alkalmas gyógyintézményeket különállóan szervezhet a magánalkalmazottaknak autonóm biztosító szervezete és az Országos Intézet. Látjuk tehát, hogy a munkások és a magánalkalmazottak öregségi és rokkantsági biztosításának formális egységesítése ellenére, teljes mér-

tékben érvényesülnek a magánalkalmazottak különleges viszonyával számoló korrekatívumok: megkülönböztetett szolgáltatások, ennek megfelelően járulékkulcs, szervezeti különválasztása a magánalkalmazottak járulékeinak, a járuléktartalékok kezelése, a járuléktartalékok gyümölcsozdtetése, a járadékigény megállapítása és az egészségvédő és gyógyító eljárások vonatkozásaiban. Ebben a koncepcióban egészséges összhangba lépnek a társadalombiztosítási ágazatok egységesítését és a különböző társascsoportok eltérő életviszonyainak respektálását hangsúlyozó törekvések.

A munkásbiztosításnak társadalombiztosítássá való kiépítésére irányul a népjóléti és munkaügyi kormányzat javaslatának az a törekvése, mellyel a magyar kézművesség és kereskedővilág nyugdíjbiztosításának kérdését is bele kívánja kapcsolni az Országos Intézet keretébe, ami azzal az előnnyel jár, hogy új hivatal, újabb keretek költséges berendezése nélkül benyolítható le a kézműves- és kereskedőrend önkéntes biztosításának ügyvitele.

Minden új társadalombiztosítási ágazatnak megteremtésekor felmerülő kérdés annak bekapcsolása, beleágyazása a társadalombiztosítás létező szervezeteibe. Az egész világ szakirodaimában megnyilatkozó követelmény a társadalombiztosítás különböző ágazatainak egységesítése. Amidőn egységesítésről beszélünk, az összhangbahozatalnak két esetével számolhatunk. Az alaki és az alanyi egységesítéssel. Az alaki egységesítésnek két lehetősége közül az első, a primitív megoldás, ha ugyanazon jogszabály több társadalombiztosítási ágazatot szervez, de a szervezett biztosítási ágazatok teljesen különválasztottan működnek. Példa erre a német társadalombiztosítási rendszer, amelyet bár egy jogszabály, a Reichsversicherungsordnung szabályoz, mégis a betegségi biztosítás ügyvitelét a Krankenkasszék, a baleseti biztosításét a Berufsgenossenschaftok, az öregségi és rokkantsági biztosításét pedig a Versicherungsanstaltok látják el.

Az alaki egységesítésnek másik, fejlettebb formája, ha több biztosítási ágazatnak ügyvitelét ugyanaz a biztosítási szervezet látja el, így például az olasz öregségi és rokkantsági biztosításnak és a munkahiány esetére szóló biztosításnak közös szervezete a Cassa Nazionale per le Assicurazioni Sociali.

Az anyagi egységesítés csak Angliában teljes, ahol a Health Insurance Act egységesen szabályozza a betegségi és rokkantsági biztosítást, a két ágazatot a törvény sem szervezetileg, sem pénzügyileg nem választja el, a rokkantsági disablement benefit voltaképpen a huzamos betegség esetén folyósított szolgáltatás minden időbeli korlátozás nélkül, az ügyviteli teendőket ugyanazok a szervek a Friendly Societyk látják el, az egységes járulékból pedig már bennfoglaltatik az az összeg, amely az esetleges megrokkánáshoz fizetett rokkantsági járadékkal kapcsolatos kiadásokat fedezi. Ha az alaki és az anyagi egységesítés eseteit szemünk előtt tartva vizsgáljuk, hogy vajon az öregségi és rokkantsági biztosítást alakilag, vagy anyagilag hozzuk-e összhangba, külföldi példák alapján eredményre nem jutunk. A német rendszert maguk a németek sem tartják tökéletesnek.

Az öregségi és rokkantsági biztosítás szervezetének alapprob-

lémája a VII. nemzetközi munkásbiztosítási kongresszust is foglalkoztatta. A vitában Bödiker, Freund, Menzel, Maurice, Bellon és van Drooge állottak szemben. Bödiker a járadékbiztosításoknak összevonását követelte. Freund, a Reichsversicherungsamt akkori elnöke ezzel szemben a betegségi és a rokkantsági biztosítás szervezetének egységesítése mellett érvelt. A dordrechti van Drooge az összes biztosítási ágazatok szervezeti egységesítésének volt a szószólója. A magyar javaslat az öregségi és rokkantsági ágazatot beleágyazza az öregségi biztosítás létező szervezetébe, ami nézetem szerint ügyviteli kiadások terén lényeges megtakarításokra vezet. Az igazgatásnak ugyanazok a vezetői, ugyanazokban az épületekben egyazon felszereléssel tudják ellátni mindkét biztosítási ágazatnak ügyviteli teendőit. A betegségi és a rokkantsági biztosítással járó gyógyító eljárások számos esetben a két ágazat által közösen fenntartott ugyanazok a gyógyintézetek, ugyanazzal az orvosi személyzettel folytathatják le, melynek következtében a két biztosítási ágazat keretében a gyógykezelés teljesen egységes lehet; ugyancsak egyazon orvosi szervezet látja el a betegmegállapításnak és a rokkantság megállapításának, a betegellenőrzésnek és az ideiglenes rokkantak ellenőrzésének feladatait. A nagy szervezeti egységesítésnek előfeltétele, hogy az öregségi és rokkantsági biztosítás kötelezettsége azokra vonatkozzék, akiket az 1927. XXI. törvénycikk betegségi biztosításra kötelez, mert ha a biztosítottak kategóriái nem fedik egymást, esznek mindazok az adminisztratív előnyök, melyek a bejelentések könyvelésének és a járulékkézelésnek a két biztosítási ágazat számára való közös és egyidejű végrehajtásából származnak. A tervezet szerint tehát biztosításra kötelezettek mindazok, akiket betegség esetére az 1927. XXI. törvénycikk biztosításra kötelez.

Hz az elv sem érvényesülhetett a maga tisztaságában. A szóbanlévő biztosítással kapcsolatban részben tágítani, részben szűkíteni kellett a biztosítás hatályát. A legnagyobb jelentőségű tágító rendelkezés, hogy a betegségi biztosítási kötelezettség hatályától eltérőleg, biztosításra kötelezettek azok a magánalkalmazottak is, akik 3.600 pengőnél magasabb, de 6.000 pengőnél alacsonyabb javadalmazást élveznek.

A biztosítottak kategóriáit tágító és megszorító rendelkezéseken kívül a betegségi és rokkantsági ágazatok összevonásának a legjelentősebb korrektívuma a betegségi és a rokkantsági ágazatok pénzügyeinek teljes szétválasztása. Az öregségi és rokkantsági biztosítás alapjának terhére más biztosítási ágazatnak költségvetési hiányát kielégítem nem szabad. Az 1926 évi betegségi járulékbévetelre vonatkozó adatok alapján készült számítások szerint a tervezet törvényerőre lépése esetéből üzemi alkalmazottak útján az Országos Munkásbiztosító Intézethez és a Kereskedelmi Alkalmazottak Biztosító Intézetéhez körülbelül évi 34 millió pengő folynék be. A nagyvagyonú járuléktartalékok helyes elvek szerint való kezeléséhez igen nagy érdekek fűződnek. A vezérlő szempont, melynek a járuléktartalékok felhasználásánál érvényesülnie kell, hogy az intézethez befolyó járuléktartalékok csak a magángazdaságok terhére folyjanak be, de nem a közgazdaság terhére. Ez azt jelenti, hogy a magángazdaságokból az intézethez befolyó járulékokat a lehető leggyorsabban vissza kell vezetni

azoknak a termelési ágazatoknak a vérkeringésébe, amelyek folyóvá tették a járulékokat. De e mellett a termelési szempont mellett érvényesülnie kell egy szociális szempontnak is és pedig, hogy például az ipari termelésbe visszavezetett tőkét az intézetnek oly módon kell gyümölcsoztetni, hogy ezáltal szociális feladatok is megoldódnak. Ez a kérdés kapcsolja össze a társadalombiztosítási és a lakáspolitikát. Az öregségi és rokkantsági biztosítás pénzügyi rendszere a modern szociális lakásépítő politika fundamentuma. A társadalombiztosítás pénzügyeivel alátámasztott lakáspolitikából az ipari termelésre a lehető legnagyobb előnyök háramlanak, nemcsak azért, hogy az ipar igen olcsó kölcsönrel építheti fel a szükséges munkáslakásokat, hanem termelési szempontból is, mert ennek a lakásépítési tevékenységnek következtében az iparágaknak egész sorozata jut újabb termelési lehetőségekhez, ami a termelés fejlődésére és a munkaalkalmak növekedésére vezet.

A szóbanlévő biztosításnak pénzügyeivel szerves összefüggésben van a tervezetnek az egészségvédő és gyógyító eljárásra vonatkozó része, mely a biztosított népesség korai tömeges és egyéni megrokkánásának megelőzését, a rokkantállapot valószínű bekövetkezési időpontjának késleltetését és az ideiglenes rokkantság megszüntetését célozza. A közegészségi viszonyoknak javulása, a biztosított népesség egészségügyi kultúrájának fejlődése, az egészségvédelmi politika fejlettsége a korai megrokkánások valószínűségének csökkenését vonja maga után. Ha tehát a társadalombiztosítás intézménye a népegészségi viszonyoknak és a társadalombiztosítás pénzügyeinek összefüggéseire való állandó figyelemmel szervezi az egészségvédő és gyógyító eljárást, a rokkantság valószínűségének csökkenését: korlátozza a rokkantsági járadékosok számát. Amikor tehát a társadalombiztosítás intézménye az összes járulékoknak 6%-át egészségvédő és gyógyító eljárásra fordítja, pénzügyi politikát csinál. Így a szociális politikában is követjük azt az elvet, amelynek érvényesülnie kell a nagy politika vonatkozásaiban: „a politika előrelátás”, s akkor joggal állíthatjuk, hogy a profilaxis szellemétől áthatott tömeges és az egyéni megrokkánást megelőző, a rokkantság megelőzésének időpontját késleltető egészségvédő és gyógyító eljárás tervszerű folytatásával megelőzzük azt, hogy évtizedek múlva a népegészségi helyzet esetleges leromlása, tehát a rokkantság bekövetkezése valószínűségének emelkedése az öregségi és rokkantsági biztosítás járulékeinak emelkedését tegye szükségessé.

Az öregségi és rokkantsági biztosítás pénzügyi felépítésénél Frisch tanár a végtelenbe nyúló biztosítás elgondolásából indul ki. Ennek a biztosításnak élete — az elképzelés szerint — épp oly végtelen, mint a nemzet. Az idők végtelenségéig, a szolidaritás kapcsolataiba tömörülnek a különböző generációk. Életkockázatok egyenlítődnék ki a jelen nemzedék tagjai között, de ez a szolidaritás nemcsak a térben nyilvánul meg, hanem időben is. Ez a biztosítási ágazat úgy viszonylik a nemzet életéhez, mint a mikrokozmosz a makrokozmoszhoz. Itt is generációk élete kapcsolódik egybe, miként nemzedékek sorozata, nemzedékeknek egymásba nyúló életei áramlanak a nemzet életfolya-

Kérdezhetjük talán, miért éppen most, annyi nehézségeknek, oly súlyos terhek viselésének idejében akarjuk lefektetni a szolidarizmus új intézményének alapjait? A kérdésre Michelsnek, a szociológiai kongresszuson elhangzott véleményével felelek: a szolidarizmusnak isteni virága az érdekellentéteknek vulkanikus talaján díszük legszebben. A szolidaritás körének kialakulása a priori éles ellentéteket feltételez. A társascsoportok szolidaritása csak valamivel szemben alakul ki, ezért a szolidarizmusnak egyik legfőbb ismertető jegye egy erős negatívum. Ha Michels tételét igaznak fogadjuk el, Trianon után immár adott a magyar szolidarizmus. A fájdalom párosul a közös sors átérzésével. A magyar nemzeti közösség fájdalmasan értékes átérzése magába rejti a negatív elemet. A magyar szolidarizmus is negatív, a mi szolidarizmusunk is ressentiment, ez is ellenhatás. Hogy éppen a mai nehéz időkben fektetjük le a szolidarizmus-gondolatot megvalósító intézmény alapjait, annak oka, hogy ezt a negatív jellegű szolidarizmust sohasem éreztük át jobban és mélyebben, mint ma, midőn a gazdasági és szociális nyomás alatt gömnyed nemzetünk. És ha valaki fanyar mosollyal azt kérdezné tőlünk: ezzel a törpe járadékkal akarjátok ti megváltani e tengernyi szenvedést? Akkor erre csak azt válaszolhatom, hogy ezek a járadékok nem lerögzített számadatok; arányok számítása eredményezte őket, nagyságuk attól függ, hogy mekkora az a munkabér, amely után lerójják azt a bizonyos 4%-ot, a munkabér értéke pedig attól függ, hogy mire támaszkodik, hány magyarra a honi termelés. Ma még alacsonyok ezek a járadékok, mert kevés magyar fogyasztja a magyar termelés gyártmányait. A nemzetpolitikai célok beteljesedése felduzzasztja a hazai termelést, növeli annak teherbíróképességét, fejleszti a munkabért, amivel fokozódnék a ma még alacsonyabb járadék. Ennek a szociális intézménynek sorsa szervesen összefügg a nemzet életével. Annak bukása az általa anyagilag és testileg gondozott magyar munkavállalók tökéletes elszegényesedésére, a nemzeti célok beteljesedése pedig magas járadékra, kevés szegénységre, a fejlett szükséglet kielégítésére, boldog öreg korra vezet. Az utóbbi a szociális cél, amit csak a nemzetpolitikai célokkal egyetemben lehet bevaltannunk. A szociális törekvések csak a nemzet életfolyamatának medrében törhetnek utat, de csak szociális tartalomtól becses nemzetpolitikai célok teljeseznek be a nemzet javára. Ha a szociális és a nemzetpolitikai célok egymástól elkülönülnek, széthasad a nemzet, rombadől a társadalom, mert szociális eszményt és nemzeti ideált csak együtt, de egymástól elkülönítve nem szolgálhatunk soha.

KOVRIG BÉLA.